

१/१(A) अन्तर्यामिका संज्ञा १८२ Antaryāpika

२०१५

दयस्तेषां मीः लक्ष्मीः तां लाति अर्जुनस्तस्य वं मानसं
यस्मिन् सः तादृशं तं ॥ इकार उच्यते ॥ कामो लक्ष्मी
रीकार उच्यते ॥ इत्येकाक्षरः ॥ मानसे वरणे वा त्वेव का
रश्च प्रकीर्तित इत्येकाक्षरः ॥ पुनः गापान चूर्णं कृत्वा
छंतीति परमात्मानं जानंतीति गाः शानिनः तेषां अ
पाः अक्षरकाः दुष्टाः वंसादयस्तेषां मनान् प्राणा
न् चूर्णयतीति असौ तादृशः ॥ अनः प्राणेषु वेप्रो
क्तस्ततो नः शुकटा स्मृतीति विश्वः ॥ पुनः की-व्रत
विवाहं विः गरुडः बाहो बाहनं यस्य सः मे ॥ पुनः की-

५
व्रतबंधं धृत्वा द्वायणादिव्रतस्य बंधो यस्मिन् न सः ॥ य
दुदेहो न पूताचारमिदं यद्व्रतं स ज्ञानरक्षणानि
यमस्तं बंधुं तति तं ॥ पुनः कीं मादलं मालक्ष्मीः ॥
माशिवां श्रीं द्रमावेधामालक्ष्मीं श्रयनिगद्यत इत्ये
काक्षरः श्रिया मातरि मामाने प्रतिषेधे व्ययं स्मृत
मिति विश्वः ॥ सेवदं लाति गृह्णाति तं ॥ दं कलत्रं
च बुद्धिं श्रय श्रये देदाने च दातारि सेकाक्षरः ॥ ५ ॥
वा श्वारे दूध्वजध्वं धृतोऽवधिपतिः कुंध्रे उ
जा निर्गणोऽगोराडारुदुरस्सरेऽरुतरगैवेयक

भ्रातृ॥ उड्विउड्वरकास्त्रिभृत्त्रिदगिभेडाद्राजि
 ना॥ उड्विउड्वरकास्त्रिभृत्त्रिदगिभेडाद्राजि
 देवोमृडः॥ ७॥ वाश्चारेड्डति॥ समृडः देवः वः मुदे
 हर्षाय अरंस्तादिसन्वयः॥ कर्त्तरिलोड॥ सप्रसिद्धः
 मृडयतीतिमृडः मृडसुखने इति धातोः॥ देवः शिवः
 वः युष्माकं अरंस्तातूँकिं भूतः मृडः वाश्चारेड्डध्व
 जध्वकवारिजलेचरंतीतिवाश्चाराः क्षुद्रमस्तस्मा
 धामिदस्यामी महामस्यः सध्वजेकृतो यस्य ते कामंद
 तातिभस्मिक्करोतीतिमदनदाहकइत्यर्थः॥ इट् स्वा

मिनिदेवेचेतिहेमः॥पुनःकिंभूःधृतोऽवधिपतिःधृतः
उडूनांनक्षत्राणांपैमधिपतिश्चंद्रोयेन॥पुनःकिंभूः
कुच्रेडूजानिःकुभुवंधारयंतितेकुध्राःपर्वतास्तेषा
मिटस्वामिहिमालस्तज्जाताकुच्रेडूपार्वतीसाजा
यास्येये॥पुनःकिंभूःगणानांप्रमथादीनांइट्स्वा
मी॥पुनःकिंभूःगोराठारट्गोषुधेनुपुराजतेशोभ
डा तैसोगोराट् नंदीतंरहतीतिगोराट् रट्॥पुनःकिंभूः
उरस्सरेडुस्तरगैवेयकुभ्राट् गीवायांकदरायां
भवंगैवेयकंतेनभ्राजतेशोभतेएवंभूतःपुनः

सेवगलरुक्मयस्य ॥ कं जले मस्तके काये हेमि चि
 ते धने सुखे इत्येकाक्षरः ॥ अ७७ः समीचिनं वास
 इति विश्वः ॥ कीकं संकुल्य मस्तिष्ठ चेत्यमरः ॥ वीथ्या
 लिरावलिः पंक्तिरित्यमरः ॥ ७७ ॥ गोगजवाहनभो
 जनभक्षोद्भवपमित्रसपरत्नजशत्रोः ॥ वाहन
 वैशिष्ट्यासनहृष्टालामिहपातुजगन्नयतुष्टा ॥ ८ ॥
 गोगजवाहन इति ॥ गोगः शिवः तज्जः षडाननः
 तस्य वाहनं मयूसैरः तद्भोजनं सर्पः तद्द्रष्टुं वायुः
 तद्भवो हनुमानस्तपातीति पः सुग्रीवस्तमित्रः र

सं अजितादिका इ.

किंभूः उद्दिदु क उडुनां नक्षत्राणां इट् चंद्रः स एव ऋक् कां
तिर्यस्या॥ पुनः किंभूः नरकास्थिभूत नरस्य वृं मस्तकः
नृकपाल इत्यर्थः॥ अस्थि क्रीक संच विभर्तीति पुनः किं
भूः त्रिटक् त्रिस्त्रः दृशो च द्युषी यस्य सः॥ पुनः किंभूः
इभेडाद्राजिना छ छ दः अ छ श्वा सो छ द श्व अ छ
छ दः समीचिनं वासः इभानां ग जानां इट् महाग
जस्तस्याद्रं सरसं अजिनं चर्म तदेवा छ छ द मुत्त
म गा सो यस्य॥ पुनः किंभूः अंबुमदं बुदालि गलर
क गलस्य कंठस्य रक् क्रांतिः अंबुदं विद्यते येषु
ते अंबुमंतः सोदका श्र्यते अंबुदश्च तेषामालिः पत्तिः

श्रोतरोयो विज्ञानाति सविद्वाना न संशयः ॥ १५ ॥ अकारस्तु
 वं यस्य ॥ ककारस्त्वेते यस्य ॥ शोडशति अंतरे यस्य ॥ इत्यनेन अ
 शोक इति ॥ यः वेत्ति स विद्वान् ॥ १५ ॥ बिंबाकारं सुधातल्पं
 कांता वदनपंकजं ॥ अत्र क्रियापदं गुप्तं मर्यादादशो वार्धिका ॥ १६ ॥
 एवं विधं कांता वदनं दशचुंब स्वेति ॥ १६ ॥ कः प्रार्थयते मदनवि
 कलया युवसा भाति कपुद्र कमुपैति ध्रुवंगतायुः ॥ काना
 द्यो भवति केन विभाति पद्मं वा स्यात्स्थि किं फलमुदाहर
 नारिकेलं ॥ १७ ॥ अस्पटिका ॥ ना ॥ अलि ॥ के ॥ रं अलिना ॥
 ततः समग्रं नालिकुरं ॥ १७ ॥ अर्जुनस्य इमे वाणां ने मे वाणाः
 शिखंडिनः ॥ छिंदंति मम गात्राणि माघमासे गवा इव ॥ १८ ॥
 अस्यार्थः ॥ माघमायाः कर्कट्याः सेगवाः तदपसान् नीवमम
 गात्राणि छिंदंति ॥ तथैस्यार्थः ॥ माघमा कर्कटी प्रोक्ता तदपसानि

सेगवा इत्यादि ध्यानात् ॥ १८ ॥

मस्तद्वेरीरावणः तज्जः इंद्रजितः तच्छत्रुः इंद्रः तदाहनं
एरावतः तद्वेरीसिंहः तत्रोपविष्टा अतएव सर्वोपरितु
ष्टा ॥ अंबिकात्पातु ॥ ८ ॥ काकांता कालियारातेः पु
नरर्थे किमव्ययं किंवदं सर्वलोकाणां फलेषु किमसु
दरं ॥ ९ ॥ अबहिलापिकेयं ॥ मातुलिंगं समग्रमातु
लिंगं ॥ १० ॥ कोनिर्दग्धस्त्रिपुरजयिना कृश्वकर्णस्य ह
तानथाः कूलं विद्यत्यति कोकः परस्त्रीरतश्च ॥ कः
सन्नद्धो भवति समरे भूषणं किंकुचानां किंदुः स
गाद्रवति महतां मानपूजोपहरः ॥ ११ ॥ अंतर्लापिके
यं ॥ आश्रमेणोवास्यात्तराणि ॥ मारः ॥ नरः ॥ पूरः ॥ जारः ॥

पं.

छंदतुर

परः। हारः। ततः। समग्रं मानः पूजोपहारः॥१॥ व्यामोहं
तव भिंदंतुं दुरितानि च॥ कर्तुं गुणमिमं श्लोकं यो जाना-
ति स पंडितः॥१॥ ३ः शिवः ३ः ब्रह्मा॥ अः विष्णुः
इत्यनेन व्यतिजातः तेषां बहुवचने व्याः हरविधि
हरयः॥ तव मोहं भिंदंतु॥ दुरितानि च विंदंतु॥१॥
क्षोणीं वृंहति कुरुति दिवि कालास्यं शिवायाः पतिभूता
नां कुमयुक्तं जीवहरणं कुरुतः पुरी॥ कुरुक्षंति
च साधवः पशुपतेः किंवाहनं प्रोच्यतां मारोहादव
रोहं तस्तु निपुणे रे वंद्यो रत्नरं॥१२॥ बहिली १२७

तु

पिकेयं॥भारं॥रंभा॥कालं॥लंका॥दीनं॥नदी॥१३॥
विहंगोवाहनंयेषांत्रिकचानांचयेधराः॥मुलसावा
सभागेतुदेवाःपांवःसदा॥१३॥तेदेवाःवःयुष्मानूपांतु॥वि
गंडः॥हर्हसः॥गोवृषभः॥नएववाहनानियेषां॥त्रिःत्रिष्ट
लं॥ककमंडलुः॥चचैक॥तानिधरंतितेकर्मणिषष्टि॥
उउमा॥ललक्ष्मि॥सासावित्रीच॥१३॥कस्तुरीजाय
तेकस्मात्कोहनिकरिणांकुल॥कांतारंबृहिक्रियुद्धमगा
सिंहःपलायते॥१४॥अतर्लपिकेयं॥मगात्॥सिंहः॥
पलायते॥१४॥अपूर्वोयंमयादृष्टःकांतःकमललोचने॥

द्विश्वरणो यस्य ॥ चरणद्वयपूजनसामर्थ्याभावाच्चरणमि
 संनेन विनीतं त्वं सूचितं ॥ अजो हरो हरे कामे विधो छागो
 रघो सुते इति वेजयति ॥ पदं द्विश्वरणो स्त्रियामिसमूरः ॥
 कथं भूतश्चंद्रः अनुचितकलः नोपचिता अनुपचिता आ
 पूर्णा कला यस्य ॥ कला तुषोडशो भागा इति समूरः ॥ सदा
 सिवमस्तके चंद्रमस्तके चंद्रः ॥ लक्ष्मीतिप्रसिद्धः ॥
 नागाः सर्पाः यदपुष्पं ॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥
 यदपुष्पं गवद्वरी ॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥ १॥
 र्थः ॥ किं भूतं वपुः ॥ भूतं च वलं पदं मशुभ्रं ॥ भूतं
 भस्मभूतिमिसमूरः ॥ पुनः किं भूतं वपुः अगामजार्ध

आगः हिमालयस्यस्त मन्त्रापरवर्ती सा अर्धे यस्य तत्तु शोक्तं ॥
शैलवृक्षो नगावगाविसमरः ॥ येन मारसदाहियेन भगवता
मारः मदन इति हेतो रदाहि भस्मीभूतः ॥ इतीति किं यमिनां
जितेन्द्रियाणामिसर्पः ॥ मतिर्बुद्धिः रामा सुस्त्री पुरा गङ्गा
तिर्यस्याः रामा रागिणी मा भूमास्तु ॥ अमानो नाप्रतिषे
धे ॥ रामा वामा वामनेत्रा पुरंध्री इति हलायुधः ॥ रागो नु
रक्तो मासुर्यकुशादो लोहिते पिचेति वै जयंती ॥ किंभूतः
सः सप्ताः जटाः सप्ताः सदा जटा वै सराश्वेति हलायुधः
विभ्रतीति विभ्रतधारयन्निसर्पः ॥ किंभूतः सप्ताश्वचुना
रुणकिरणनिभः सप्ता अश्वाः यस्य सः सप्ताश्वः सूर्यस्तेन

उन्मूः प्रेरिताः तेः सदृशः क्षतपंचाग्नि साधनत्वादन्तरीर
 ल्यमिसर्पः ॥ अग्नेविस्तरेणालं ॥ २० ॥ कस्मिन्वसति कंसारिः
 कावतिरधमाचणा ॥ कोअहरोभुजंगानां किं दृष्ट्वाचलते
 मनः ॥ २१ ॥ कस्मिन्निति ॥ कंसारिः कस्मिन्वसति ॥ शोषेचणा
 अधमावतिः कासेवाभुजंगानामहारः कः वायुः किं दृष्ट्वा
 मनश्चलते परस्परमिति ज्ञेयं ॥ २१ ॥ केषामानगजायुक्तावा
 दार्यवीश्वंगोजगाः ॥ शं वोदहेतुका जे शगवे देला स्वर्धूनी
 धराः ॥ २२ ॥ केषामानइति ॥ केषा ब्रह्मपत्नी मालक्ष्मी न
 गजापार्वती ॥ ताभिर्युक्ताः ॥ तथा वाचो हंसः वार्यः स्या
 द्रसमेषयोरिति हेमः ॥ वीश्वरः गरुडः गो जः नंदी तेर्गच्छं
 तीते वार्य वीश्वरगोजगाः ॥ तथा वेदाश्च इला च रथी च स

अगतः पांडवाः सर्वदुर्योधनसमीहितः ॥ तस्मै गां च सुवर्णं च रत्ना
निविधानि च ॥ १९ ॥ अ दुः दु दुः ॥ १९ ॥ राजा राजा चितं च
रनुचितकालो यस्य चूडामणित्वं ॥ नागानागामजाध्वने
भसितधवलं यद्वपुर्भूषयंति ॥ मारामाराणि भीभूयति
रित्यमिनां येन वोदाहिमारः स सा सप्ताश्वनुनारणकि
रणनिभः पातु विभ्रत्रिनेत्रः ॥ २० ॥ राजा राजा इति ॥ स
त्रिनेत्रः वः पात्यस्य च यः सकः यस्य राजा चूडामणित्वं अर ॥
यस्य रद्रस्य राजा चंद्रः ॥ राजा प्रभो नृपे चंद्रेयं क्षेक्षत्रिय
इंद्रयोरिति विश्वः ॥ चूडामणे भावः चूडामणित्वं शिरोरत्न
मिसर्थः ॥ चूडामणिः शिरोरत्नमिसमरः ॥ अर प्राप ॥ किं भू
तस्य तस्य अजा चितं च ॥ अजेन विधिना अर्चितः पूजितो

गोकर्ण इति ॥ अंतर्लोपिकेयं ॥ ३ ॥ शिवः ॥ कुंधरणी मपायात् ना
 आत्पायात् इव तु सकः गोकर्णाः सर्पास्तेषामिदं वासुकि र्यदी
 यं अभरणं ॥ २२ ॥ हयतेत ध्वयं गोरिदं गव्यं च हव्यं च हव्यं गव्यं
 अर्त्ततिरा ॥ २३ ॥ व्यह व्यात् वहिं सिद्धि यस्य गव्यह व्यात् यस्य
 ति शिवस्य मय्यह व्यात् वहिरिति अनेन च वक् स्यत्तीयनेत्रो
 वहिरित्यर्थः ॥ २४ ॥ कुंजं मदनं आददाह ॥ यस्यत्तीयनेत्रो
 थगव्यह व्यात् वहिर्मदनं भस्मी च कारे सर्थः ॥ की ॥ भानां न
 क्षत्राणां मीन स्वामी चंद्रः स एव चूडामणिर्यस्य ॥ अगाम
 जापार्वती अर्धे अर्धं वायस्य ॥ आदिगंतादिति पूर्वदिशामं
 तः दिगंतं मर्यादित्वा स्यादिदिगंतं तस्मादिति ॥ २४ ॥ ब्रजंति
 पत्रानि कदाविका संप्रियामृते भर्तृरि किं करोति ॥ कारात्रिषू
 दीनमुखा च नि ससूर्यो दयेरो दति चक्रवाकी ॥ २५ ॥

पञ्चानिविकासं कदा व्रजंति ॥ सूर्योदये ॥ भर्तृरि मते सति किं करोति ॥ रो
दति ॥ रात्रीषु दीनमुखा काचक्रना की ज्ञेयं ॥ २५ ॥ पुंसः संबोधनं किं वि
दधति करीणां केरुचो मे दिषति काते शून्यारि पूणां नर वरनरकं को
वधी दामकं किं ॥ केवर्षा सुनस्यु विसमिव हरिणा किं विदीर्णं नखा
मे विध्यद्विको विसर्पं विद्यत तत नर्मदा वारि पूरः ॥ २६ ॥
पुंसः इति ॥ अंतर्लापिका ॥ सर्वे प्रश्नास्तु एकस्मिन् चरणे संति ॥
पुंसः संबोधनं किं ॥ नः ॥ करिणां केरुचः शोभाः विदधति कुर्वते ॥
मदाः ॥ तथा अग्ने दिषति ॥ वारि जलं ॥ तथा ते रि पूणां शून्या
का ॥ पूः पुरिः ॥ तथा नर वरनरकं नर श्रेष्ठ नरकनामा सुरकः अ
वधीत् ॥ अः क्षणः ॥ पुनस्तस्मिन्नेव पदे इह वं वर्णयति ॥ राम
केरुम्ये किं नर्मकी डावषा सुक्तेन सुः दावा दावानलाः हरिणा
रसि हावतार धारिणा विसमिव नखा मेः किं विदीर्णं विदारितं

दुर्घ.
१३

कैव्य

रिपूरः रिपोदरः विंध्याद्रिं वि सर्पयन् स नृप सरनृ स नृत रू नृ कः
विद्युद्वयति अत्र समग्रं नर्मदा वा रिपूरः ॥ २६ ॥ रवेः कवेः किं स
मरस्य सारं चरु भयं किं किं मुञ्चंति षोढाः ॥ खलाद्रयं विष्णुपदं
च केषां भागीरथी तीर समाश्रितानां ॥ २७ ॥ रवेरिति अंतर्लो
पिका ॥ चतुर्थान्वये अर्थानुसारेण क्रिया कल्पनीया ॥ रवेः
किं भाः कवेः किं गीः समरस्य संग्रामस्य सारं किं रथी चरु
भयं किं इति षोढाः जीव विज्ञोषाः किं उञ्चंति वा छंति रसं
खलात् भयं केषां भागीरथी तीर समाश्रितानां ॥ खलन्तपादाश्रितानां ॥ भ
यमस्तीति भावः ॥ विष्णुपदं केषां ततः समग्रं भागीरथी
तीर समाश्रितानां ॥ २७ ॥ कावेरी रम्यराजीव विलसद्
धबिंदुना ॥ मधुमास समीरेण वर्धते कुत्र कस्य का ॥ २८ ॥
कावेरीति ॥ कौराः इति पद छेदः ॥

२३

च
 धुनीं स्वर्नदीवेदे लास्यधुनस्ताः परंतीते धराः का जेशः कः
 विधाता अजः विष्णुः इति संवः तेवः युष्मान् इति सुखं ददातु ॥ २२ ॥
 रामरामेति रामेति रामे रामे मनोरमे ॥ सहस्रनामत तुल्यरामना
 मवरानने ॥ २३ ॥ रामेति ॥ हे वरानने पार्वती अहं यतः कारणात्
 मेमम सहस्रनामत तुल्यरामनाम अस्ति ॥ तस्मात् कारणात् रामे
 अतिरमे ॥ किं भूतो हं रामराः राम एव राः धनं यस्य रामराः किं भूते
 रामे अतिरमे अति कान्ता रामा येन तस्मिन् शुद्ध इत्यर्थः ॥ पुनः
 किं भूते रामे मनोरमे मनः रमयतीति मनोरमस्तस्मिन् पुनः की
 दृशे वरानने वरं अननं यस्य तस्मिन् पार्वत्या स बोधनं वाराम
 विशेषणं ज्ञेयं सहस्रनामत तु सहस्रनामत नोतीति सहस्र
 नामतत् इत्यप्रपाटः ॥ २३ ॥ गोकर्णराजाभरणं यदीयं यद्गव्य
 हव्या कुञ्जगाददाह ॥ कुक्षेन चूडा मणिरादिगता प्रायादपाया

इति रामनामस्तोत्रं ॥ २४ ॥

उर्ध्व-

१४

केन साकारि ममथ जनकं केन विराजयति तरुणी वदनं कुं
कुर्मण विष्णुना ॥ ३१ ॥ असादयति यद्रूपं करेणुः करणे वि
ना ॥ तत्ते भवतुराजेन्द्ररूपमक्षयमव्ययं ॥ ३२ ॥ असाद
यति यदिति ॥ ककाररेफणकारविना ॥ अएउरिति रेहितं ए
चोयवायावः इत्यनेन एकारस्य अयुततः ॥ अकः सवर्णाधी
र्घः ॥ इत्यनेन वायुरित्येवं रूपं आसादयति तत्ते अक्षयं भ
वतु ॥ ३२ ॥ इह वसुंधरा पाटे चंदनं कस्य न प्रियं ॥ अनुस्वार
विलुप्तं च ओकारस्य प्रयोजनात् ॥ ३३ ॥ इह इति ॥ अअरि
का ओदनमिति तापर्यं अन्यसुगमं ॥ ३३ ॥ हनुमता हतारा
मः सीता हर्षमुपागता ॥ रुदंति राक्षसाः सर्वे हाहाराम
हता हता ॥ ३४ ॥ हनुमता इति ॥ आरामः वाटिका ॥ आराम

का

स्वाटपवनमिसमरः ॥ ३४ ॥

२४

रम्परा जीव विलसद्गंधबुनामधुमाससमीरणेन वायुना काकु
त्रकस्य वर्धते ॥ कोरसिकानां काये ९ कामस्य इः लक्ष्मीः समृद्धिः
वर्धते ॥ वृद्धिं प्राप्नोति ॥ २८ ॥ विषं भुंक्ष्व सह मासेर्विनाशं यास्य
सिद्धवं ॥ नाभ्यां केन विनाराज-दृष्ट्या जिनमकुटवं ॥ २९ ॥ विषं
भुंक्ष्वेति ॥ हेराजन् विषं विगतषकारं नाभ्या विनाचाकुटवं दृ
ष्ट्या जिनं राज्यमिसर्थः ॥ अमासेः सह भुंक्ष्वशं सुखं यास्यसि
॥ २९ ॥ कोदुराध्यस्य मोहाय काप्रिया सुरविद्विषः ॥ पदं प्रश्रवि
नके किं कोहं दधेदभूषणं ॥ ३० ॥ कोदुराध्यस्येति ॥ दुराध्यस्य
मोहाय कः भवः ॥ ३० ॥ नराकाश्या किमिच्छति भूपानां कार
णहितः ॥ कोवंप्यः सर्वदेवानां दीयतामेव मुत्तरं ॥ ३१ ॥
नरा इति ॥ मत्स्यं जयः ॥ ततस्समग्रं कामरिरहितामिच्छति भूपः ॥

गोरानरेवेन सादृश्यं श्रद्धया शशिनं दधौ ॥ इहैव गोप्यते कर्ता
योजानाति सपठितः ॥ ३५ ॥ गौरी इति ॥ इह कामं हन्तीति इहा
महादेवः ॥ ३५ ॥ अदृशूला जनपदाः शिवशूलाश्चतुःपथाः
प्रमदाः केशशूलिः यो भविष्यति कलौ युगे ॥ ३६ ॥ अदृशू
ला इति ॥ अशूदेलाः अभविक्रियाः जनपदाः भविष्यति
चतुःपथाः ब्राह्मणाः शिवशूलादेवशूलाः प्रमदा केशशू
लिन्यः भविष्यति ॥ भगशूलिन्याः भविष्यति ॥ एते कलि
युगे इति ज्ञेयं ॥ केशो भगमिति प्रोक्ता शूलो विक्रिय उच्यते
॥ ३६ ॥ मोमारा मम मादं देहया गदलनं भषः ॥ यस्येतानि
निवर्तते तस्य मुक्तिः करे स्थिता ॥ ३७ ॥ मोमारा इति ॥ अंत
र्लोपिकेयं ॥ मोहः मायारागः ॥ मदः ॥ मलः ॥ मानः ॥ दंभः ॥

३५

१५१

१/५ (A)

२०१५

का
कोच

द्वेषः ॥ शेषं स्पष्टं ॥ ३७ ॥ चतुरंगे कला जाते विज्ञानाय धनाय च ॥ विद्वान्
 वेत्तु विद्वान्सः किं तु कर्म क्रियापदं २८ चतुरंग इति ॥ विज्ञानाय धनाय च त्वे
 यि कला जाते सति अहमिति शेषः चतुरंगपुरुषंगे गच्छामि त्वर्थः ॥ विद्वान्
 सः कर्म तु इति पुनः क्रियापदं किमिति इति विद्वान् कुर्वतु विचारं कुर्वतु ॥ २९
 भूते कं प मये इत्यर्थं का सारे दुः खिता अमि ॥ कुर्वी रामान संहं साग मि
 थं ति धनास्यये २९ भूतेति ॥ दुर्वीरा दुष्टजलेने नि करणं कथितं शेषं सु
 गमं २९ को नयति जगदशेषं कय वि भरां ब भव वं विष्णुः ॥ नीचः कुत्र
 स्वर्गः पाणिनी सूत्रं कीदृशं ३० को नयति इति अशेष जगत्कः नयति
 यमः विष्णुः कं वि भरां ब भव ॥ अगं ॥ नीचः कुत्र स्वर्गः भवति ॥ धने ॥
 पाणिनी सूत्रं कीदृशं यमो गं धने ३० येनासौ ख्य भुगा भु कुत्र वसति स
 कामहं मूलिनाः कः पुत्रो विरहेण नोदहति कः कामी स्त्रियं कां प्रजेत् ॥ राजा
 नं जनता क मिच्छति वरा वारेषु के भूत लये ह शोत्तर मधमाक्षर पदं किं स्या

१५